

PTAC vebinārs

“Higiēnas sejas maskas, to ražošanas, testēšanas un lietošanas prasības”

Sejas maskas pareizas valkāšanas un kopšanas nozīme sabiedrības epidemioloģiskās situācijas kontekstā

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

VITA BREVIS ARS LONGA

Asoc. Prof. Ivars Vanadziņš,
Rīgas Stradiņa universitātes
Darba drošības un vides veselības
institūta direktors

Sejas masku nozīme COVID-19 profilaksē

- Joprojām ļoti pretrunīgi pierādījumi par lietošanas efektivitāti (runājot tieši par t.s. «*community face coverings*» vai ne-medicīniskajām/higiēnas maskām)
  - » Laboratorijas apstākļos ir pozitīvi secinājumi par to iespējamo efektivitāti, tomēr masku kvalitāte un lietošanas paradumi praksē šos ieguvumus ievērojami samazina un/vai rada citus riskus...
  - » Norvēģijas pētnieku aprēķins: lai samazinātu inficēšanās par 1 cilvēku nedēļā, 200 000 cilvēku būtu jālieto maskas;
    - Daļēji to apliecina arī Latvijas pieredze!
  - » Būtu nepieciešama ievērojama apmācība un cilvēku disciplinētība, lai panāktu reālu efektu;
  - » Iespējami efektīvas tikai tad, ja sabiedrībā ļoti augsts inficēto līmenis;

Sejas masku nozīme COVID-19 profilaksē

- Ekspertu vidū lielākās bažas par:
  - » Sejas masku īpašībām/spēju aizturēt sīkos pilienus
  - » Reālajiem lietošanas paradumiem
  - » Audumu īpašību maiņu, maskas mazgājot
  - » **ļespējamo balansu starp ieguvumiem / zaudējumiem un riskiem – pašlaik būtiskākais ekspertu diskusiju virziens**
- Piedāvātās vadlīnijas (CWA 17553) ir solis pareizā virzienā, lai noteiktu vienotas prasības un pieeju, arī prasības testēšanai un lietošanai (Annex E)

Riski/blakus efekti

■ Būtiskākie riski:

- » «*viltus drošības sajūtas*» radīšana – parasti noved pie citu, pārbaudīti efektīvu pasākumu neievērošanas (sociālā distancēšanās, roku mazgāšana u. tml.);
- » Mazāka distances ievērošana runājot - runas kvalitātes un skaļuma dēļ cilvēki liecas tuvāk;
- » Slikti pieguļošu masku dēļ, izelpotais mitrais gaiss kairina acis, neapzināti liekot tās pakasīt – ja rokas ir inficētas, tad ir augsts risks inficēties (tas pats ir ar seju zem maskas);

Riski/blakus efekti

» Elpošanas grūtības – cilvēkiem ar hroniskām plaušu slimībām tas rada risku subjektīvai sajūtai par elpošanas grūtībām. Izelpotā CO₂ atkārtota ieelpošana liek paātrināt elpošanas biežumu un dziļumu = riski:

- veselībai un vīrusa daļiņu izplatībai – jo vairāk izelpotā gaisa lielā ātrumā;
- Padziļināta elpošana var veicināt vīrusa daļiņu izkļūšanu caur maskai un dziļāku iekļūšanu plaušās;

Riski/blakus efekti

» Sejas masku nepareiza lietošana:

- Nepareiza uzlikšana (ar netīrām rokām, nenodrošinot blīvumu u. tml.);
- Nepareiza lietošana (atkārtota lietošana, pieskaršanās ar rokām u.tml);
- Nepareiza glabāšana (runājot par vairākkārtīgi lietojamām maskām);
- Nepareiza izlietoto maksu izmešana u. tml.

» Vēl viens aspekts: mazgāšana un atkārtota lietošana:

- Lielākās bažas: audumi mazgājot ļoti būtiski maina īpašības!
- Nepareizi mazgājot augsts risks neiznīcināt

vīrusu...

Tātad - Svarīgākās prasības?

■ Pareizi ražotas maskas!

- » kvalitātes kontrole un testi par 70 vai 90% filtrācijas spēju!
- » Ērtas un piemērotas lietotājiem (virkne subjektīvu kritēriju)!

■ Pareiza masku lietošana:

- » Pareiza uzlikšana (aprakstīta arī standartā, arī ECDC un ASV CDC prasībās)
- » Lietošana «augsta riska» vietās (piemēram, autobusi, veikali u. tml.) – ja to liek situācija
- » Savlaicīga nomaiņa:
  - Ne vairāk kā 2 stundas!
  - Ja maska bijusi nepareizi uzlikta vai novietota / nobīdījusies...
- » Rezerves masku glabāšana (lai neinficētu!)

Svarīgākās prasības?

- Mitru masku nomaiņa arī pēc īsāka lietošanas laika!
- Pareiza mazgāšana – nedaudz pretrunīgas prasības!
- Lietošana: - ne vairāk kā 5 reizes (izmaksu faktors...!)
- Riska grupām – īpašas prasības:
  - » Bērni (ir arī «svaigas» PVO vadlīnijas par šo – ar citiem ieteikumiem)
  - » Hroniski slimnieki
  - » Cilvēki ar runas traucējumiem, garīgās attīstības traucējumiem
  - » Fiziska darba darītāji
  - » Darba vietas, kur masku lietošana var apdraudēt drošību / darba vietas ar augstu gaisa mitrumu
- Utilizācija?

